

Enheten för djurhälsa och medicinering av djur

Anvisning om myndighetsåtgärder i anslutning till amerikansk yngelröta hos bin

Anvisning om myndighetsåtgärder i anslutning till amerikansk yngelröta hos bin

I denna anvisning anvisas myndigheterna om åtgärder för att bekämpa amerikansk yngelröta hos bin. Separata anvisningar har utarbetats gällande sanering av amerikansk yngelröta samt auktoriserade inspektörer av bisjukdomar. Det finns också en egen anvisning om användningen av mikrobiäläkningsmedel; användning av mikrobiäläkningsmedel rekommenderas dock inte för bekämpning av amerikansk yngelröta. I slutet av denna anvisning finns en förteckning över lagstiftning gällande frågan.

Amerikansk yngelröta hos bin orsakas av sporbildande bakterien *Paenibacillus larvae*, som inte smittar människor. Sjukdomen dödar endast bilarver och smittan leder ofta till att bisamhället försvagas. Amerikansk yngelröta sprids genom förflyttning av bin, svärmar och kupor samt via skötarnas händer eller via odlingsredskap och kupor som innehåller sporer från bakterien. Smittan sprids också när bin plundrar livsmedel från mat från försvagade och döda samhällen. Spridning kan också ske genom att bina flyger vilse. Således kan även en kupa där ett bisamhälle dött i årtal smitta odlingar inom en radie på ett par kilometer.

På EU-området har amerikansk yngelröta klassificerats som djursjukdom klass D, som ska övervakas nationellt. Sjukdomen förekommer i nästan hela Finland, men betydligt mindre i norr och öster än i landets södra och västra delar.

1 Register över djurhållningsplatser för bin och livsmedelsföretagarnas registreringsplikt

(AHL artikel 84, 93 och 102, Lagen om identifiering och registrering av djur 3 och 7 §, JSMf 67/2022 1 och 5 §, se förkortningar under punkten lagstiftning)

Innan livsmedelsföretagare inleder biodling ska de till djurhållarregistret anmäla alla de djurhållningsplatser som de ansvarar för och kontinuerligt hålla uppgifterna uppdaterade. Livsmedelsföretagarna ska också registrera uppgifter om sina bin, deras förflyttningar och dödlighet samt de biosäkerhetsåtgärder som vidtagits i enlighet med djurhälsoförfordningen. Uppgifterna ska bevaras i minst tre år och på begäran omedelbart göras tillgängliga för den behöriga myndigheten.

2 Misstänkt eller konstaterad infektion av amerikansk yngelröta

(Djursjukdomslagen 19–20 §, (EU) 2018/1882 bilaga, JSMf 325/2021 3–4 §)

Misstänkt amerikansk yngelröta ska utan dröjsmål anmälas till kommunalveterinären eller till Livsmedelsverkets statsveterinären. Anmälningsskyldigheten gäller inte bara biodlare utan även andra som deltar i skötsel, forskning eller liknande verksamhet med bin. En auktoriserad inspektör anmäler sin misstanke till kommunalveterinären och Livsmedelsverkets statsveterinären. Kommunalveterinären anmäler misstanken till

Enheten för djurhälsa och medicinering av djur

Anvisning om myndighetsåtgärder i anslutning till amerikansk yngelröta hos bin

Livsmedelsverkets statsveterinären och Livsmedelsverkets laboratorium meddelar konstaterade infektioner och negativa resultat av de prov som tagits på grund av misstanke direkt till statveterinären efter att undersökningsresultatet har bekräftats i form av provsvar. Det tar nio dygn att undersöka amerikansk yngelröta i laboratoriet.

Misstanke om en bisjukdom eller konstaterad bisjukdom som ska bekämpas enligt lag förs in i informationssystemet för djurhälsa (ELTE). En misstanke förs in i systemet av den mottagande djurhälsomyndigheten (kommunalveterinären eller statsveterinären). Den konstaterade smittan förs in i systemet av statsveterinären när denne har fått information om smittan från Livsmedelsverkets laboratorium. Statsveterinären ansvarar för att både officiella misstankar och konstaterade smittor förs in i ELTE.

3 Misstänkt amerikansk yngelröta och inspektionsbesök för att bekräfta eller utesluta misstanke om amerikansk yngelröta

(Djursjukdomslagen 21 §, 32 §, JSM 322/2021 3 §)

Om en aktör misstänker amerikansk yngelröta i sina kupor ska hen sträva efter att hålla den smittade kupan åtskilt från de övriga kuporna på djurhållningsplatsen samt undvika att flytta eventuellt smittspridande djur, produkter, varor och ämnen tills Livsmedelsverket har beslutat om fortsatta åtgärder. Veterinären eller den auktoriserade inspektören ska ge livsmedelsföretagaren råd om dessa åtgärder.

Om en djurhälsomyndighet (kommunalveterinären eller Livsmedelsverket) misstänker att det finns amerikansk yngelröta på en bigård eller tar emot en anmälan om misstänkt amerikansk yngelröta ska den för att bekräfta eller utesluta misstanke om amerikansk yngelröta utan dröjsmål göra ett inspektionsbesök till gården samt inspektera alla kupor och ta prover från kuporna. Inspektionen kan också på begäran utföras av en auktoriserad inspektör.

Om Livsmedelsverkets statsveterinär beslutar att djurhållningsplatsen omfattas av en så kallad officiell misstanke om djursjukdom på grund av utförda undersökningar eller av någon annan orsak, fattar Livsmedelsverket ett beslut för att förhindra smittspridning.

Livsmedelsverkets statsveterinären för in misstanken i ELTE-systemet och markerar den antingen som preliminär (uteslutning av smitta) eller som officiell (ett beslut fattas för att förhindra att sjukdomen sprids).

Om amerikansk yngelröta redan har konstaterats vid Livsmedelsverkets undersökning till exempel i prover som aktören tagit själv behöver myndigheten inte utan särskilda skäl göra ett kontrollbesök eller ta nya prover för att säkerställa smittan.

Enheten för djurhälsa och medicinering av djur

Anvisning om myndighetsåtgärder i anslutning till amerikansk yngelröta hos bin

4 Provtagning

Om kliniska symtom som är typiska för amerikansk yngelröta upptäcks på gården, tas en bit yngelkaka (ca 5x20 cm eller 10x10 cm) som visar typiska symtom på amerikansk yngelröta för att säkerställa eller utesluta smitta. En bit yngelkaka rullas exempelvis in i smörpapper (inte plast) och en dagstidning och förpackas i en hård förpackning så att den inte blir tillplattad på vägen. Sekundärt tas ett honungsprov (2 msk/kupa) från kupor och kakor som uppvisar kliniska symtom som är typiska för amerikansk yngelröta eller så nära sådana kakor som möjligt. Honungen förpackas i en ren burk. Som prov kan även tas vuxna bin på yngelkakan (50 st./kupa). De vuxna bina avlivas genom att hålla dem i frysen i ett dygn, varefter de kan skickas exempelvis i en ren fryslåda. Om det finns rikliga kliniska symtom räcker det med prover från tre kupor per gård.

Om inga kliniska symtom som är typiska för amerikansk yngelröta upptäcks på gården, tas primärt honungsprover från alla kupor på djurhållningsplatsen, 2 msk/kupa och honungen från tre kupor kan kombineras i samma burk. Sekundärt tas vuxna bin från varje kupa, varvid bin från tre kupor, 50 st./kupa, kan packas i samma burk.

Provtagningen kan göras vid en genomsnittlig dagstemperatur på minst tio grader eller, med ägarens samtycke, även vid kallare väder. Proven sänds till Livsmedelsverkets verksamhetsställe i Kuopio.

Närmare provtagningsanvisningar och provremiss finns på [Livsmedelsverkets webbplats](#).

5 Konstaterat eller uteslutet fall av amerikansk yngelröta

Diagnosen för amerikansk yngelröta bekräftas av Livsmedelsverkets laboratorium i Kuopio. Resultatet meddelas när undersökningsresultatet har bekräftats genom undersökningssvar. Undersökningssvaret skickas elektroniskt senast den följande dagen efter att undersökningen slutförts. Undersökningen av amerikansk yngelröta pågår i 9 dagar. Statveterinären markerar en konstaterad smitta som bekräftad i ELTE eller, om resultaten är negativa, att misstanken har förfallit.

6 Beslut för att förhindra spridning av sjukdomen

(Lag om djursjukdomar 32 §, JSMf 322/2021 3–4 §)

Om amerikansk yngelröta har konstaterats på en djurhållningsplats eller om det är fråga om en officiell misstanke om djursjukdom, fattar Livsmedelsverket ett beslut för aktören för att förhindra att sjukdomen sprids. Beslutet kan ges till en fysisk eller juridisk person. Bestämmelser om beslutets innehåll och undantag från detta ingår i jord- och skogsbruksministeriets förordning.

Enheten för djurhälsa och medicinering av djur

Anvisning om myndighetsåtgärder i anslutning till amerikansk yngelröta hos bin

I beslutet kan det tillåtas att en så kallad saneringsgård inrättas på en annan djurhållningsplats hos samma aktör som har ett tidigare beslut för att förhindra spridning av amerikansk yngelröta.

Om amerikansk yngelröta konstateras hos honung från flera gårdar (prov från slungningsrum och honungstank) kan Livsmedelsverket av aktören begära prover för egenkontroll från alla de gårdar av vilka honung har samlats in för provet. Provet ska bestå av 2 msk honung eller 50 vuxna bin från varje kupa och prov från tre kupor kan kombineras i samma burk. Proven ska undersökas inom skälig tid. Livsmedelsverket kan besluta om vilken tid som är skälig med hänsyn till årstid och andra omständigheter. Om djurhållaren inte skickar prover inom den begärda tiden ges ett beslut för att förhindra att sjukdomen sprids till alla de djurhållningsplatser från vilka prover som undersökts vara rena inte har erhållits.

7 Epidemiologisk utredning och inspektion av kontaktdjurhållningsplatser

(Lag om djursjukdomar 32 §)

När amerikansk yngelröta vid Livsmedelsverkets undersökningar har konstaterats på djurhållningsplatsen ska Livsmedelsverket göra en utredning om sjukdomens ursprung och utbredning. Statsveterinären kan använda hjälp av en kommunalveterinären eller av en inspektör auktoriserad av Livsmedelsverket. Epidemiologisk utredningen kan göras per telefon. En epidemiologisk utredning kan också göras när djurhållningsplatsen är misstänkt för djursjukdomar.

I samband med en epidemiologisk utredning skapar Livsmedelsverkets statsveterinären en begäran om inspektion i ELTE-systemet för kontaktdjurhållningsplatser på den smittade djurhållningsplatsen. Som kontaktdjurhållningsplatser ska betraktas bigårdar från vilka eller till vilka bin eller eventuellt smittbärande material har överförts under den tid smittan sannolikt har förekommit på djurhållningsplatsen (enligt prövning ett till tre år). Här bör man ta hänsyn till föregående provtagning och smittans intensitet (+, ++, +++). Som kontakter betraktas därtill alla biodlingar inom tre kilometers radie för vilka inte har konstaterats smittade och inte har något vattendrag mellan sig.

Kommunalveterinären, eller en auktoriserad inspektör på begäran av denne eller statveterinären, ska göra ett inspektionsbesök och ta prover på kontaktdjurhållningsplatserna.

Enheten för djurhälsa och medicinering av djur

Anvisning om myndighetsåtgärder i anslutning till amerikansk yngelröta hos bin

8 Befrielse från restriktioner i syfte att förhindra spridning av sjukdom

(Lag om djursjukdomar 34 §, JSMf 322/2021 5–6 §)

Om ett beslut som fattats för att förhindra att sjukdomen sprids har givits på grund av misstanke upplöser statsveterinären detta omedelbart om inga sporer av *P. larvae*-bakterien påträffas vid Livsmedelsverkets undersökningar. I ELTE antecknas misstanken i så fall som förfallen.

Om amerikansk yngelröta har konstaterats förutsätter hävning av ett beslut om förhindrande av spridning av sjukdomen att djurhållningsplatsen saneras. Livsmedelsföretagaren ansvarar för planeringen, genomförandet och kostnaderna för de nödvändiga åtgärderna för att utrota sjukdomen. Anvisningar om sanering finns på Finlands biodlares förbunds [webbplats](#).

Följande åtgärder anses vara effektiva sätt att utrota amerikansk yngelröta:

- 1) svaga bisamhällen där en stor del av larverna har insjuknat förstörs,
- 2) bisamhällen som fortfarande är starka och där endast ett fåtal larver har insjuknat kan antingen förstöras eller så kan de vuxna bina flyttas till en ren kupa där det endast finns obbyggda ramar för vaxmellänväggar (konstsvärmsförändringen) och ynglen och foderförråden förstöras,
- 3) material som eventuellt kan sprida smitta, skyddas från bina, och
- 4) yngelkakorna bränns eller behandlas med en sådan metod som förstör sporer av *P. larvae*.

Vid behov kan kommunalveterinären eller på dennes begäran en auktoriserad inspektör övervaka saneringen. I allmänhet finns det dock ingen anledning att övervaka saneringen. Livsmedelsverket kan inte bestämma att bin skall förstöras och inte heller betala ersättning för förstörda bin.

När saneringen har genomförts ska aktören underrätta kommunalveterinären om saken, varvid kommunalveterinären skapar en ELTE-åtgärd för kontroll och provtagning för att säkerställa att saneringen lyckas. Ett inspektions- och provtagningsbesök kan göras när minst 30 dygn har förflutit från saneringen.

När minst 30 dygn har förflutit från att saneringen avslutades, skall kommunalveterinären, eller på hans begäran en auktoriserad inspektör, besöka djurhållningsplatsen för att inspektera boen för kliniska symptom på amerikansk yngelröta och ta prover för att säkerställa att saneringen lyckas. Som prov tas honung (2 msk/kupa) eller vuxna bin (50 st./kupa). Prover tas från alla bikupor på djurhållningsplatsen. Prover från tre bon kan kombineras i samma burk. Inspektionsbesöken och undersökningen av prover betalas med statliga medel.

Enheten för djurhälsa och medicinering av djur

Anvisning om myndighetsåtgärder i anslutning till amerikansk yngelröta hos bin

Livsmedelsverket måste upphäva ett beslut som givits för att förhindra spridning av sjukdomen när det får kännedom om negativa resultat av undersökta prover från djurhållningsplatsen från Livsmedelsverkets laboratorium. Beslutet måste också upphävas om de bikupor som finns på djurhållningsplatsen har förstörts och djurhållningsplatsen har varit tom på bin i minst sex månader. När restriktionerna lyfts antecknas ärendet som avslutat i ELTE.

Om amerikansk yngelröta fortsatt konstateras ska saneringen upprepas före en ny inspektion och provtagning av myndigheten.

9 Övergivna bikupor

Djurhälsomyndigheterna ska underrättas om övergivna eller obehandlade bikupor och om den risk för sjukdomsspridning som är förknippad med dem. Härvid bör man i första sträva efter att kontakta kupornas ägare. Om djurhållningsplatserna inte finns i registret kan kommunalveterinären ta reda på markägaren från kommunen och fråga hen vem som fört kuporna till hens mark. Om livsmedelsföretagaren påträffas kan hen åläggas att registrera djurhållningsplatsen och sköta sina bin med stöd av djurskyddslagen.

Om det i en kupa finns skäl att misstänka en bisjukdom som enligt lagen ska bekämpas kan kommunalveterinären eller en auktoriserad inspektör på hens begäran kontrollera kupan och ta de nödvändiga prov som behövs för att utesluta misstanken. Kontroll och provtagning kan göras även om livsmedelsföretagaren inte kan nås.

Om det inte finns några bin i kupan kan öppningarna stängas för att förhindra smittofara, förutsatt att kupan inte i övrigt skadas.

10 Lagstiftning

Gällande lagstiftning finns på Internet för tjänster: www.finlex.fi (nationell lagstiftning) eller www.eur-lex.eu (EU-lagstiftning). Vid ansökan om lagstiftning måste alla ändringar av förordningen beaktas (se Finlex: hänvisning > Uppdaterad lagstiftning, Eur-lex: Uppdaterad länk).

- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 (AHL) om smittsamma djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa regleringar gällande djurhälsa (djurhälsoförordningen)
- Lag om djursjukdomar 76/2021
- Lagen om identifiering och registrering av djur 1069/2021
- Jord- och skogsbruksministeriets förordning om identifiering och registrering av djur 67/2022 (JSMf 67/2022)

Enheten för djurhälsa och medicinering av djur

Anvisning om myndighetsåtgärder i anslutning till amerikansk yngelröta hos bin

- Kommissionens genomförandeförordning om tillämpningen av vissa bestämmelser om förebyggande och bekämpning av sjukdom för kategorier av förtecknade sjukdomar och om fastställande av en förteckning över djurarter och grupper av djurarter som utgör en betydande risk för spridning av dessa förtecknade sjukdomar (EU) 2018/1882
- Jord- och skogsbruksministeriets förordning om andra djursjukdomar som ska bekämpas, djursjukdomar som ska övervakas och andra anmälningspliktiga djursjukdomar, om anmälan om djursjukdomar samt om sändande av mikrobstammar 325/2021 (JSMf 325/2021)
- Jord- och skogsbruksministeriets förordning om bekämpning av vissa sjukdomar som betecknas som djursjukdomar som ska övervakas 322/2021 (JSMf 322/2021)

Myndighetens verksamhet ska bygga på behörighet som föreskrivs i lag, och lagen ska iakttas omsorgsfullt i myndighetsverksamhet. Myndighetsanvisningar har inte en bindande juridisk karaktär för andra myndigheter eller aktörer. Frågor som rör tillämpningen av lagstiftningen avgörs i sista hand av domstol.

I denna anvisning finns direkta citat från lagstiftningen och tolkningar av tillämpningen av lagstiftningen. *Tolkningar av lagstiftningen har markerats med kursiv stil.* Tolkningarna i denna anvisning representerar Livsmedelsverkets uppfattningar om hur lagstiftningen borde tillämpas.

Ikraftträdande

Denna anvisning gäller tills vidare.